

Jari Lappalainen

Kaukopartioritarin kohtalo

Karisto
Hämeenlinna

© Jari Lappalainen ja Karisto/Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

ISBN 978-951-1-45171-6

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

SUOKAS VILJO

Mannerheim-ristin ritari numero 44

”Ylipäällikkö on pvm:llä 13.12.41 nimittänyt Vapaudenristin 2. luokan Mannerheim-ristin ritariksi vääpeli Viljo Suokkaan. Jo aikaisemmin, jouduttuaan suorittamaan asevelvollisuuttaan eräässä sissijoukossa, hän saavutti mainetta kykenevänä ja taitavana sissinä. Tätä mainettaan hän on lisännyt koko tämän sodan aikana, jouduttuaan jälleen erääseen sissijoukkoon. Neuvokkuutensa ja päättävän rohkeutensa ansiosta hän kohosi vääpeliksi ja sai oman sissiosaston johdettavakseen. Tämän, vääpeli Suokkaan johtaman osaston seikkailut ovat täysin verrattavissa aikaisempien kuuluisten suomalaisten sissien aikaansaannoksiin ja seikkailuihin. Kaikkea sitä, mitä vääpeli Suokas on näillä retkillään aikaansaanut, ei voida vielä yksityiskohtaisesti selostaa.”

KOHTI SEESJÄRVEÄ

Suuren kolmikerroksisen harmaan rakennuksen pihalla parveili ryhmä sotilaita. Hieman kauempana eteni kaksi parivartiota, jotka kiersivät rakennuksen sivustaa tähystäen läheisen metsän reunoja. Kahdensadan metrin päässä, pellon reunassa, erottui kasa hiekkasäkkejä, joiden taakse oli sijoitettu konekivääri. Konekiväärin etupuolelle oli aseteltu kaksi jyhkeää kuusitukkia suojaamaan suora-ammuntatulelta. Aseen piippu liikkui hitaasti oikealle ja vasemmalle. Sotilaan kädet puristivat tiukasti konekiväärin kahvoista ja katse sahasi etumaastoa edestakaisin.

Kossalmella sijaitseva venäläisten upseerien entinen lepokoti oli saanut uudet asukkaat. Taloon oli sijoitettu Osasto Kuismasen tukikohta. Kossalmi sijaitsi muutama kymmenen kilometriä Petroskoista pohjoiseen.

Syyskuun lopun sunnuntai 26. 9. 1943 kääntyi iltapäivään. Rakennuksen isot lautaovet avautuivat ja nuori vänrikki astui ulos pysähtyen puisille natiseville portaille. Vänrikki taitteli kartan ja laittoi sen olkapäällä roikkuvaan karttalaukkuun. Hän veti keuhkot täyteen ilmaa ja puhalsi hitaasti ulos. Katse kiersi pihaa etsien kuorma-autoa. Pian katse pysähtyi rakennuksen päätyyn, josta pilkisti kuorma-auton keula. Vänrikki otti kaidetta vasten nojaavan konepistoolin ja käveli hitaasti kohti kuorma-autoa. Punertava, kirkas aurinko paistoi suoraan silmiin. Vänrikki veti kenttälakin

lippaa alaspäin ja nosti karttalaukun hihnan olkapäältä. Hetken päästä hän ohitti suuren tammen, jonka tuuheat oksat ulottuivat maahan asti.

– Viljo! Joko sait tehtävän?

Vänrikki Viljo Suokas pysähtyi ja kääntyi äänen suuntaan. Hän kyyristyi hieman alaspäin ja näki väepeli Onni Huovisen istuvan selkä tammen kylkeä vasten. Suokas käveli Huovisen viereen ja sanoi:

– Kyllähän sieltä reissun antoivat. Seesjärven itäpuolelle tieliikenteen laskentaan ja häirintään. Leppoinen reissu luvassa. Makaillaan tien vierellä ja kirjataan iivanat ylös. Kun alkaa pitkästyttää, niin heitetään muutama kasapanos ja ammutaan lippaat tyhjäksi. Joko sinulla on suunta selvillä?

– Kyllä ne askelmerkit antoivat. Lähtö illalla Soroka–Ongan-radalle Vienanmeren rannalla.

– Onnea tehtävään. Minun on mentävä. Ukot odottavat parin kilometrin päässä, Suokas sanoi.

– Onnea sinullekin. Tulehan terveenä takaisin.

Väepeli Onni Huovinen otti konepistoolin käteensä ja nousi nojaamaan tammen runkoa vasten. Hän seurasi nuoren vänrikin reipasta kävelyä kohti kuorma-autoa ja mietti. Siinä iivanaa viedään, kun Viljo Suokas pääsee irti ja aloittaa tuho-työt Vienan korvessa. Nuori on tämä Mannerheim-ristin ritari, mutta kokenut johtaja. Kyllä se pärjää.

Suokas käveli auton vierelle, nousi koppiin ja sanoi:

– Liikkeelle.

Kuljettaja käänsi virta-avainta. Starttimoottori vinkui ja surisi. Kuljettaja iski kädellä rattia ja kirosi ääneen.

– Saatanan saatana, kun paskan sitikan ajoon antoivat. Monet kerrat on lähdöt viivästyneet, kun odotellaan, että viat itsestään korjaantuvat. Hallimestarikin vain nauroi ja sanoi, että onhan siellä kovakuntoinen kaukopartio, jos työntämään

täytyy ryhtyä. Sellainen huoltomooses, että ei mikään tartu, ei edes vaseliini.

– No, älähän kiihdy. Kyllä se lähtee, kun aikansa yrittää, Suokas sanoi rauhoittavasti.

Kuljettaja starttasi ja starttasi. Lopulta pakoputkesta kuului voimakas pamahdus ja moottori käynnistyi. Paksu musta savu leijaili auton ympärillä.

– No, mitäs minä sanoin. Ranskalaiselle pitää puhua kauriini, niin se palvelee. Nyt kun käyntiin lähti, niin sammuta vasta Seesjärvellä. Pitää ehtiä järven yli pimeään turvin.

Kuljettaja kaasutti voimakkaasti ja sitikka ampaisi liikkeelle. Paksu musta savuvana seurasi, kun kuorma-auto kääntyi kapealta metsätieltä päätielle.

– Kaksi kilometriä ja sitten oikealle, Suokas sanoi.

Vänrikki Viljo Suokas, 23-vuotias suomalainen kaukopartiomies. Jämerä ja nuori, mutta kokenut kaukopartiojohtaja. Suokas oli syntynyt rautatieläisperheeseen tammikuussa 1920. Hän vietti nuoruutensa Harlun kylässä, Laatokan Karjalassa. Matka sodan vaaroihin alkoi 17-vuotiaana, jolloin hän liittyi suojeluskuntaan. Talvisota syttyi 1939, jolloin 19-vuotias Suokas oli astunut palvelukseen vapaaehtoisena. Nyt elettiin jatkosodan aikaa, vuotta 1943.

Kuljettaja ajoi ohjeiden mukaisesti ja käänsi muutaman minuutin päästä kapealle sivutielle. Kun sivutietä oli ajettu kaksisataa metriä, näkyi levike, jossa seisoi ryhmä sotilaita.

– Tuossa seis.

Auto pysähtyi levikkeelle ja Suokas raotti ovea huudahtaen:

– Sällit lavalle ja nopeasti, sota odottaa!

– Eukko se on ainut, joka odottaa. Varmasti jonkun eukko tästäkin porukasta on taas pieniin päin, vai mitä sällit, Kauppi tokaisi naurahtaen.

Veikko Kauppi, syntyi 6. 4. 1917 Kiikassa, jossa hänen van-

hempansa pitivät kestikievaria. Veikolla oli kahdeksan vanhempaa sisarusta. Veikon elämä kestikievarissa jäi lyhyeksi, sillä Veikon ollessa 2,5-vuotias kestikievariin tunkeutui viisikymmentä venäläistä kasakkaa ratsuineen. Veikon isä Oskari katsoi parhaaksi suojella lapsiaan ja pakeni perheineen Euraan. Eurasta löytyi perheelle uusi koti, jossa Veikon vanhemmat aloittivat maanviljelyksen.

Kauppi oli 178 cm pitkä jämerä nuori mies, joka varttui maanviljelijäperheen nuorimpana lapsena. Metsästys, hiihto ja suunnistus olivat omiaan lisäämään Veikon kiinnostusta liittymään Osasto Kuismaseen. Lihakset ja lehmän hermot, niillä tämä sissi niitti kuolemaa pitkin Vienan korpea.

Kuului äänekäs naurunremakka.

– Eipä ole sota imenyt tätä porukkaa tyhjiin, kun on eukollekin jotain jäänyt, Tauno Krunninniva myhäili.

– Ei mene hukkaan kaukopartiomiesten lomat, kun aina on jonkun eukko pieniin päin, sotamies Erkki Mattila hekotti.

Sotamies Erkki Mattilalla oli pituutta 169 cm ja hartiat leveät kuin ladon ovet. Mattilassa oli voimaa kuin pienessä kylässä. Eräällä kaukopartioreissulla Suokkaan ryhmä oli joutunut vihollisen puristukseen ja yksi sissi haavoittui pahasti. Suokas päätti irtautua. Kaksi sissiä kyhäsi sivummalla tilapäispaareja. Nähdessään tämän Mattila puuskahti:

– Saakeli tässä mitään paareja rakenneta! Nyt on päästävä alta pois ja nopeasti.

Mattila laittoi repun selkään ja aseensa roikkumaan eteensä. Hän siirtyi haavoittuneen eteen ja otti ranteesta kiinni. Yksi voimakas nosto ja haavoittunut makasi hänen hartioillaan.

– Näyttäkää suunta, niin minä näytän vauhdin, Mattila tokaisi ja lähti Suokkaan perään.

Pari kilometriä tämä tarmonpesä oli haavoittunutta kantanut, ennen kuin voimat olivat hiipuneet.

– Nyt ei luodit viuhu ja kranaatit räjähtelee. Tehdään parit,

Mattila oli sanonut ja ryhtynyt karsimaan reilun ranteen vahvuista koivua.

– Juppala, tulehan koppiin niin näet, miten suuret sotaherrat liikkuvat! Suokas huusi.

Ylikersantti Esko Juppala syntyi 20. 4. 1920 Vanajassa. Esko oli hankkinut taistelukokemusta jo talvisodassa osallistumalla konepistoolimiehenä rajuihin Kollaanjoen taisteluihin. Väli rauhan aikana hän suoritti neljä kuukautta kestäneen tiedustelukurssin ja liittyi jatkosodan alettua Osasto Kuismaseen. Esko oli 23-vuotias, 172-senttinen. Lihaksikas ja raamikas sissi oli tottunut fyysiseen työhön, eikä ollut taatusti ensimmäinen, joka kuntonsa puolesta kaukopartioreissulla väsyisi.

Varusmiespalveluksen ensimmäisenä palveluspäivänä hän pääsi näkemään, kuinka erästä sotamiestä kiikutettiin päävartion selliin. Hän oli hakemassa varusteita varusvarastolta ja eteni linjastolla muiden mukana. Kun Juppala pääsi saapaiden kohdalle, ynseä varastonhoitaja ei edes vilkaissut heitä vaan tuijotti saapashyllyä ja tokaisi äkäiseen sävyyn:

– Koko?

– 47, tokaisi möreällä äänellä Juppalan edessä seisova sotamies.

Varastonhoitaja kääntyi hitaasti kohti sotamiestä ja asteli tiskin ääreen. Hän nojasi käsillä tiskiä, vei kasvonsa lähes kiinni sotamiehen kasvoihin ja aloitti inisevällä äänellä:

– On tainnut tämä poikanen kasvaa ensin maata pitkin ja sitten vasta ylöspäin. Täällä jaetaan saappaita, ei suksia.

Varastonhoitaja hymyili ivallisesti ja katseli ympärilleen odottaen naurunrämäkkää. Ei ehtinyt kukaan nauraa, kun sotamies otti varastonhoitajaa kraivelista kiinni ja kiikutti ulos niin ettei miehen jalat tavoittaneet maata. Ulkona sotamies nosti varastonhoitajan seinälle ja oli juuri hivauttamassa turpaan, kun kaksi sotilaspoliisia otti häntä käsivarsista kiinni ja

saattoi päävartioon. Seuraavana aamuna päävartion pöydälle oli ilmaantunut uudet kiiltävät saappaat kokoa 47.

Seitsemäntoista kaukopartiomiestä reppuineen nousi auton lavalle. Juppala heitti oman reppunsa lavalle ja nosti takalaidan kiinni. Kuorma-auto pölläytti mustan savun ilmoille, ja pakoputkesta kuului kolme terävää pamausta. Auto lähti hitaasti nytkähdellen eteenpäin.

– Taas on suomalaiset sotainsinöörit keksineet salaisen aseensa. Tällä kun Vienan korvessa ympäri ajellaan, niin iivanat luikkivat karkuun jo pelkän äänen kuullessaan, korpraali Johan Sarenius tokaisi.

Korpraali Johan Sarenius palveli sodan alussa autosotamiiehenä. Eräällä komennuksella hän oli viemässä Suokkaan partiota naapurin puolelle. Saattueessa oli kaksi maastokuorma-autoa ja Sarenius ohjasi etummaista. Kuorma-autot mutkittelivat kapeaa metsätietä, jonka molemmilla puolilla oli syvät ojat. Kun autot tulivat kahden harjanteen väliin, vihollisen partisaanit iskivät. Luodit kimpoilivat auton etupellistä. Kuului pari terävää räjähdystä. Kannon ja kiven kappaleita lensi ilmassa ja putoili auton lavapressujen päälle. Ensimmäisen auton lavalla, repun päällä istunut sotilas sai osuman, ja tuskainen huuto kaikui auton moottorin pauhun yli.

– Kurvaa metsään ja nopeasti! Suokas oli huutanut Sareniukselle.

– Kurvaa itse, saatana! Tuosta ojasta jos yli yritän, niin siinä ollaan maalitauluna ja pysytään.

Sarenius oli kopannut auton ovitaskusta kolme käsikranaattia ja penkin vierestä konepistoolin. Suokas ei ehtinyt miehelle vastata, kun tämä oli jo rinteen alaosassa kiven suojassa. Suokas hyppäsi ulos autosta ja huusi:

– Levittäytykää!

Samaan aikaan harjanteelta kuului kolme peräkkäistä rä-

jähdystä ja pitkä konepistoolisarja paukkui korvessa trrrrrr... trrrrrrr... Suokas makasi ojassa ja katsoi harjanteen suuntaan. Sarenius hyökkäsi yksin harjannetta ylöspäin ja tulitti aika ajoin konepistoolilla lonkalta. Suokas antoi käs-kyn ja hyökkäsi ryhmän voimin harjanteelle, mutta vihollinen oli jo irtautunut. Suokas käveli harjanteen reunalle ja näki neljä kuollutta vihollisen sotilasta. Sarenius käveli vastaan ja tokaisi naama virneessä:

– Eiköhän vänrikki jatketa matkaa, kun autot ovat valmiina tiellä, eikä missään ojan pohjalla.

Kolmen viikon päästä kaukopartio Suokas saapui tuhoamisreissulta ja ensitöinään Suokas etsi Sareniuksen käsiinsä ja värväsi hänet joukkoihinsa.

Korpraali Erkki Immonen heittäytyi lavan etureunaa vasten ja laittoi repun niskansa alle.

– Otetaanhan lokoisat asennot, sillä matkaa riittää. Taas viedään suomalaista korpisoturia pitkälle naapurin maalle.

Erkki Immonen, suomalainen kaukopartiosotilas syntyi 1918 Savonlinnan Kallislahdessa. Erkillä oli pituutta 166 cm ja painoa 60 kg. Pienehkö mutta lihaksikas sotilas oli hankkinut rajun kunnan uitto- ja metsätöissä.

– Mikä se sai Erkin lähtemään näihin kaukopartiohommiin? vieressä istuva Valkeinen kysyi.

– Kalakukko ja karjalanpiirakka, Erkki vastasi hymäh-täen.

– Kalakukko? kuului useamman sissin suusta yhtä aikaa.

– Niin juuri, ja kyllä se karjalanpiirakka painoi valinnassa ihan yhtä paljon.

– Nyt sinä taidat puhua ihan palturia, Jääskeläinen huudahti lavan takareunasta.

– Ei, kyllä se on ihan tosi asia.

– Kerro saakeli sentään, Valkeinen sanoi malttamattomana.

Erkki katsoi lavalla istuvaa sissiryhmää ja hieroi leuankärkeä sormilla miettiäänä.

– No kerrotaan, kun noin suurella joukolla sitä vaaditaan. Minähän palvelin aikaisemmin JP 4:n 2. komppaniassa. Siellä oli ihan hyvä palvella, en minä sitä kiellä. Mutta saakelin varkaat, Erkki tokaisi vihaisesti.

– Mitkä varkaat, Kauppi kyseli.

– Ruokavarkaat.

– Veikö joku sinun ruokasi? Palokankare kysyi.

– Voi ja eikä ihan mitkä ruuat hyvänsä vaan aivan tuotteet, vasta paistetut piirakat ja kalakukon. Kotoa Kallislahdesta lähetetyt piirakat. Vieläkin herahuttaa vesi kielelle, kun niitä muistelen.

– Ja joku vohki ne? Sarenius kysyi.

– Niin teki. Joku saakeli varasti ne sillä aikaa, kun minä kiertovartiossa olin. Mitään ei jäänyt jäljelle, ei edes pellavalii-naa johon äiti oli kalakukon pyöräyttänyt.

– No siitäkö sinä sitten kaukopartioon? Krunninniva kysyi.

– Niin. Seuraavana päivänä komppanian päällikkö kyseli halukkaita Kossalmelle. Minä olin niin tuhtuneena ruokavarkaisiin, että nostin lapasen pystyyn enimpää miettimättä. Ja täällä sitä nyt ollaan, matkalla ulkomaille.

– Vai semmoinen oli Erkin lähtö näihin joukkoihin, Sakari Juppala tokaisi.

Sakari Juppala syntyi 29. 12. 1923 Vanajassa. Sakari oli Osasto Kuismaseen kuuluvista kolmesta Juppalan veljeksistä nuorin. Hän suoritti varusmiespalveluksensa 1942 Jalkaväenkoulutuskeskus 3:ssa. Varusmiespalveluksen jälkeen hän liittyi vanhempien veljien Eskon ja Pentin tapaan Osasto Kuismaseen.

Sakari kurkisti kuorma-auton lavapressun alta ja jatkoi:

– Kyllä sitä taas kauaksi mennään. Menokyydin on luvan-

neet, mutta takaisin tulosta eivät ole hiiskuneet mitään. Saa-
han nähdä tullaanko, ja jos tullaan, niin tullaanko kävellen vai
kantamalla.

– Kyllä ne meidät kotiin kelkkovat ja saunan lämmittävät,
kun riittävästi tuhoa kylvetään. Kolonnat kappaleeksi ja iiva-
noita monttuun, niin paraati kotona odottaa, aseveli Godiaf
Gainatulin tokaisi.

– Jos vielä joku vanki, mustapartainen iivana mukana tuo-
daan, niin lotat kanttiinissa kauniisti hymyilee ja sotasanka-
riksi kutsuvat, Krunninniva naurahti.

Heimoaseveli Gainatulin ja lapin poika Krunninniva olivat
taas kaukopartio Suokkaan mukana. Monet kerrat nämä kaksi
tietäjää ja taitajaa olivat ryhmän hengen pelastaneet, kun hajut
ja äänet olivat korven pimeydessä vaistonneet.

– Vai vielä sotasankariksi, alikersantti Heikki Nurmi nau-
rahti. – Nappeja siinä pitää olla, nappeja kauluksessa, että lo-
tat sotasankariksi sanovat. Ihan niin kuin Suokkaan Viljolla.
Sellaiset kultaiset napit kauluksessa ja kiiltävät saappaat, niin
johan lottien naamalla hymy loistaa.

– Hitto, kun pompottaa. Ei taida ihan kunnossa sitikan
jouset olla, kun jokainen kuoppa takapuolella tuntuu. Tain-
nut ranskalaisella insinöörillä mennä panssarivaunun ja kuor-
ma-auton jouset sekaisin, kun näin koville ottaa, Immonen
tokaisi ja asetteli reppua paremmin selän alle.

– Mutta jo on korpea, silmäkantamattomiin asumatonta
korpea. Paljonko meillä on matkaa? Nurmi kysyi.

– Sataneljäkymmentä kilometriä, kersantti Veikko Kaup-
pi vastasi.

– No on siinä istumista. Jos samanlaisena tie jatkuu, niin
viikkoon ei kärsi edes sammaleella istua, on meinaa persaus
niin kipeänä, Nurmi sanoi.

– Tottuu, kaikkeen tottuu, sanoi meidän kylämme Arttu
Rahikainen, kun kylän kovaäänisimmän eukon itselleen otti,

Mattila tokaisi naurahtaen.

– Pari viikkoa kun on iivanan kanssa kuoleman hippaa leikkitty, niin toivoisit pääseväsi sitikan lavalle, Kauppi sanoi.

Esko Ritala nojasi lavan takalaitaan, räkäisi laidan ylitse ja tokaisi:

– Nyt loppui Kossalmen vartiointi. Hoitakoot huollon ukot välillä, niin eivät makuuhaavoihin kuole.

Esko Ritala, entinen lentäjävänrikki oli niittänyt mainetta ja kunniaa tukikohdan vartiossa. Vuonna 1942 Kossalmen tukikohtaan iski desanttipartio. Iskussa kuoli yksi suomalainen kaukopartiosotilas. Iskun jälkeen vartiointia vahvennettiin ja tukikohdan päällikkö Kuismanen antoi tiukat ohjeet vartiomiehille.

– Yhtään ukkoa ei tule tämän vartioringin sisäpuolelle, ei edes omia. Kysyttävää?

Seuraavana päivänä kenraali seurueineen teki yllätystarkastuksen Kossalmen tukikohtaan. Kenraali adjutantteineen lähestyi kävellen vartiopaikkaa.

– SEIS! vartiomies huudahti.

Kenraali pysähtyi paikalleen, mutta takana kulkeva everstiluutnantti naurahti ääneen ja jatkoi kävelemistään. Trrr... trrr... kuului kolme lyhyttä konepistoolisarjaa ja maa pöllähteli everstiluutnantin jalkojen vierellä. Everstiluutnantti hyppäsi säikähtäneenä muutaman metrin taaksepäin ja heittäytyi maahan.

– SEIS! toisti vartiomies.

Kenraali ja kaksi adjutanttia pysyivät paikoillaan. Maassa makaava everstiluutnantti luutteli kaikki kiro sanat ja huusi:

– Saatanan tunari. Vankilaan joudut!

Kenraalin ääni hiljensi everstiluutnantin.

– Olepa hetki hiljaa, niin säilyy kaikkien henki. Tässä tukikohdassa onkin oikea vartiomies eikä mikään nyhverö.

– TUNNUSSANA! vartiomies huusi.

Kenraali katsoi adjutantteja. Maassa makaava everstiluutnantti kääntyi kyljelleen ja kaiveli karttalaukkuaan. Minuutin hiljaisuuden jälkeen kuului värisevä ääni.

– Ruska.

– ILTA, vartiomies sanoi. – Voitte tulla, mutta jonossa ja viiden metrin välein.

Maassa makaava everstiluutnantti nousi hitaasti ylös, kopisteli pölyt siististä sotilaspuvusta ja oli aloittamassa huudon, mutta kenraalin tiukka katse hiljensi miehen. Kenraali lähti liikkeelle ja kolmikko liittyi jonoon viiden metrin välein.

Jono kulki hitaasti vartiopaikan ohitse. Kun viimeisenä etenevä everstiluutnantti oli vartiopaikan tasalla, kuului vartiomiehen komento.

– SEIS!

Hetken päästä hiekkasäkkien takaa lähestyi tuiman näköinen vartiomies, joka osoitti seuruetta konepistoolilla. Vartiomies käveli viiden metrin päähän seurueesta ja kysyi:

– Millä asioilla liikutte?

Kenraali nosti kätensä ylös hiljentääkseen adjutanttien suut ja sanoi:

– Kossalmen tukikohdan tarkastuskäynti. Päämajan käskemä.

Vartiomies käveli seurueen eteen.

– Herra kenraali, perässä seuratkaa, Esko Ritala komensi.

Tuo tarkastus oli Kossalmen tukikohdan viimeinen ja Ritala oli saanut erityisen maininnan toiminnastaan.

– Kossalmen tukikohtaa on turha tarkastaa. Jos sinne ei meinaa omatkaan hengissä päästä, niin ryssän on turha yrittää, kenraali oli päämajassa sanonut.

Suokas ja Juppala istuivat kopissa ja tutkivat karttaa.

– Kolmisen tuntia, Suokas totesi. – Kentjärvi–Hirvas–

Tsopina–Jouhivaara ja sieltä Seesjärven eteläpähän.

– Sieltäkö radisti Vartiainen liittyy mukaan?

– Siellä Vihtorin pitäisi olla, jos kaikki on mennyt suunnitelman mukaan. Ilman radistia meidän on turha korpeen työntyä. Viestin pitää liikkua ja nopeasti. Lähetti on vähän turhan hidas, Suokas naurahti.

– Kyllä siinä saappaan pohjat puhki kului, jos lähetti ravaisi Seesjärveä ympäri viesti kainalossa, Juppala naurahti.

– Kymmenen aikoihin ollaan perillä ja sitten ajellaan herroiksi syöksyveneillä Seesjärven pohjoispähän. Parikymmentä kilometriä vähemmän tarvitsee korvessa taivaltaa, jos pioneerit hommansa hoitavat ja veneet ovat valmiina rannassa.

– Mutta riski se on suuren järven selälle lähteä. Ei anna kivet, kannot tai puut sissille suojaa. Paremmiin henki säilyy, kun on maata jalkojen alla, Juppala sanoi.

Suokkaan kaukopartio oli ajellut pimeässä illassa puolitoista tuntia, kun konepistoolin piippu kopsutteli kuorma-auton sivuikkunaan. Juppala vilkaisi auton sivuikkunasta ja näki Immosen naaman kurkistavan lavan pressun välistä.

– Ukot kaipaa jaloittelua, Juppala sanoi.

– Katsotaanpa sopiva paikka ja otetaan tauko, Suokas sanoi kuljettajalle.

Kohta tie leveni ja oikealla oli pisto, johon kuljettaja käänsi auton ja pysäytti. Kuului kaksi pamausta ja musta sakea pakokaasu levisi auton ympärille.

– Älä vaan sammuta, Suokas muistutti kuljettajaa.

Juppala hyppäsi kopista ja avasi auton takalaidan.

– Otetaan lyhyt tauko, ettei laiva jäätä.

– Laivapa hyvinkin. Ei ne sissille anna kumivenettä kummempaa, Kauppi tokaisi.

Miehet laskeutuivat lavalta. Kuului voivottelua sieltä

täältä, kun venyteltiin jäykistyneitä jäseniä. Sissit hajaantuivat metsikön puolelle ja laskivat vesikuorman kanervikkoon. Suokas nousi kopista ja käveli viidenkymmenen metrin päässä olevalle harjanteelle.

Kaukopartion varajohtaja, ylikersantti Esko Juppala nojasi kuorma-auton konepeltiin ja havahtui, kun tieltä kuului ääniä. Hän siirtyi hitaasti auton sivulle ja otti konepistoolin valmiiksi. Hetken päästä tietä pitkin lähestyi suomalainen sotilasjoukko. Joukon kärjessä marssi luutnantti, joka pysähtyi kuorma-auton kohdalle. Juppala tervehti luutnanttia. Luutnantti ei vastannut tervehdykseen, vaan asteli Juppalan eteen ja sanoi:

– Ylikersantti, tarvitsen tämän auton tunniksi käyttöön. Se heittää meidät pataljoonan komentopaikalle.

– Herra luutnantti. Se ei oikein käy. Laiva jättää, jos ei ajoissa rantaan ehditä.

Luutnantti ei kuunnellut Juppalaa, vaan asteli takalaidan viereen, Immosen ja Mattilan eteen ja komensi kuuluvasti:

– No niin ukot, lava tyhjäksi ja nopeasti!

Immonen ja Mattila katselivat luutnanttia ihmeissään, hypäsivät lavalle ja nostivat reput hitaasti lavalta alas. Samaan aikaan Suokas asteli rinnettä alaspäin ja pysähtyi lavan viereen. Luutnantti huomasi Suokkaan ja tokaisi vihaisesti:

– Vänrikki, tämä auto heittää minun osastoni reilut kymmenen kilometriä länteen ja palaa sitten takaisin.

– Herra luutnantti. Pahoittelen, mutta meidän on ehdittävä Seesjärven ylitse pimeän turvin.

– Kyllä te sinne ehditte, luutnantti tokaisi. – No niin, ensimmäinen joukkue, ajoneuvoon nouse!

– SEIS! kuului Suokkaan huuto.

Tien reunassa oleva jalkaväkijoukkue pysähtyi niille sijoilleen ja luutnantti katsoi ihmeissään.

– Tämä auto on minun käytössäni ja se menee vain Seesjärvelle.

– Mikä on vänrikin nimi ja kuka on esimies? luutnantti kysyi kuuluvasti.

– Viljo Suokas ja esimestä voit tiedustella suoraan Päämajasta.

Luutnantti katsoi ihmeissään edessään seisovaa lyhyttä vänrikkiä. Puna nousi luutnantin kasvoille ja suu avautui huutoon, mutta ääntäkään ei kuulunut. Luutnantti mittaili katseellaan Suokasta päästä varpaisiin ja sanoi vihaisesti:

– Vänrikki, tämä asia ei jää tähän.

Luutnantti lähti kävelemään vihaisena tietä pitkin kohti länttä ja joukkue seurasi avojonossa.

Suokas katseli, kun joukkue marssi ohitse ja sanoi rauhallisella äänellä:

– Lähdetäänpä liikkeelle.

Kello oli ylittänyt iltakymmenen, kun kuorma-auto pysähtyi Seesjärven eteläpäähän. Kaukopartio Suokas nousi autosta ja suuntasi kohti rantaa. Rannan tuntumassa oli pieni mökki, jonka ikkunasta kajasti kynttilän valo. Mökin pihalla seisoi vartiomies, ase olalla. Huomattuaan Suokkaan partion lähestyvän vartiomies otti aseensa kätteensä ja suuntasi piipun kohti Suokasta.

– Omia tässä ollaan, älähän sohi sillä torrakolla, Suokas sanoi kuuluvasti.

– Onko Suokkaan partio? kysyi vartiomies.

– Kyllä on.

– Kapteeni odottaa sisällä.

– Juppala, katsokaa paikat ja odotelkaa, kun suuret sotaherrat keskustelevat, Suokas sanoi ja kopsautti leikkisästi kantapäitä yhteen.

SEESJÄRVEN YLITYS

Suokas koputti ja astui pienen mökin ovesta sisään. Ikkunan vieressä oli pieni pöytä, jonka ääressä istui kaksi sotilasta.

– Herra kapteeni, kaukopartio Suokas kyytiä vailla.

Pioneerikapteeni nousi ylös, kätteli Suokasta ja toivotti tervetulleeksi. Samaan aikaan toinen sotilas kääntyi Suokasta kohti ja ojensi kätensä tuttavallisesti. Sotilaalla oli päässään harmaa kenttälakki, jossa otsan kohdalla kaksi luodinreikää.

– Herra vänrikki, alikersantti Vartiainen ilmoittautuu kesäretkelle.

Alikersantti Vihtori Vartiainen oli sissiradisti. Hän oli juuri tullut ”kyynelradio”-kurssilta Järvenpäästä. Erillisen pataljoona 4:n esikunta oli komentanut hänet vahvistamaan Suokkaan kaukopartioryhmää.

Vartiainen oli pieni mutta lihaksikas miehenköriläs. Pieneistä pojasta lähtien hän oli oppinut elämään metsässä. Vartiaisen radistitaidot olivat huippuluokkaa ja taistelijana mies oli saanut hurjan maineen. Peloton ja armoton taistelija, joka hyökkäsi aina etummaisten joukossa. Vartiainen oli ollut Suokkaan mukana jo kuusi reissua. Aina kun reissu läheni, pyysi Suokas tämän huippuradistin mukaansa.

– Hitto soikoon, aina tuo sama luodinreikäinen hattu päässä, Suokas sanoi ja puristi tiukasti radisti Vartiaisen kädestä. – Kylläpä naapuri ampui lähelle otsaa.

– Niin saatana teki, mutta ei ole tekijä elossa. Sinne taivaan portille suunnan ja vauhdin annoin.

– Vai kesäretkelle haluaisit? Ei taida sitä olla luvassa, mutta raitista ilmaa kylläkin, Suokas naurahti.

– Hyvät herrat, meillä on muutaman tunnin venereissu edessä. Rannassa on kaksi syöksyvenettä, joilla partiosi viedään Suonteleen tukikohtaan, järven pohjoispäähän. Annan tarkemmat ohjeet rannassa.

Kolmikko siirtyi pihalle ja Suokas otti partion kokoon.

– Vartiainen saakeli, Esko Juppala tokaisi nähdessään radistin. – Pidähän leuka jatkossa tiukasti turpeessa. Jos luoti hie-
man alemmas osuu niin ei tarvitse hiuksia kampanilla.

– Niin lähelle iivana ampui, että lähetin ukon manalan majoille, Vartiainen naurahti.

Pioneerikapteeni lähti etenemään kohti rantaa ja Suokas partioineen seurasi jonossa. Pari sataa metriä kuljettuaan heidän edessään siinteli järvenpinta. Järvenpinnasta heijastui kapea tummankeltainen kuun sirppi.

– Hieno ilma, niin on tyyni järvenpinta, Erkki Mattila sanoi.

– Niin, tiedä vaikka pääset kuutamouinnille.

– Ryssä kun laskettelee muutaman sarjan vastarannalta, niin ei siinä joudeta kuutamaa ihailemaan, Immonen tokaisi.

Pioneerikapteeni käveli kahden syöksyveneiden väliin ja otti Suokkaan partion kokoon.

– Hyvät herrat, edessä on kahden tunnin sisävesiristeily Seesjärven kauniita rantoja kierrellen. Alku- ja loppumatka on suhteellisen turvallista, mutta yksi niemennokka on ohitettava. Aika ajoin vihollinen pitää vartiopaikkaa niemennokassa ja pystyy vaikuttamaan alueelle konekivääreiden tulella. Kun lähestymme niemennokkaa, jokainen painuu veneen pohjalle ja nousee ylös vasta käskystä. Kysyttävää?

– Siellä sitä on Mattilan Erkille kaunista kuutamaa tarjolla, Immonen naurahti.